

Memo van de gedeputeerden

C.A. van der Maat
Gedeputeerde Mobiliteit en Financiën

M.P.J.M. van Gruijthuijsen
Gedeputeerde Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Onderwerp
Themabijeenkomst Datavisie

Geachte Statenleden,

Op vrijdag 14 februari jl. bespraken we met elkaar de Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025 'Waardengedreven digitaal transformeren' tijdens een themabijeenkomst. Wij kijken terug op een bijeenkomst waarin er enerzijds een inhoudelijke toelichting is gegeven over het voorliggende kader, maar waarin uw Staten ook nog een aantal zorgen, vragen en kritiekpunten hebben geuit. Dit alles gehoord hebbende is het goed dat er een tweede themabijeenkomst wordt belegd op 6 maart as. Wij kijken uit naar een goede, inhoudelijke bespreking over de verbetervoorstellen die uw Staten aandragen aangaande dit belangrijke thema: digitale transformatie en hoe hiermee om te gaan als provinciale overheid.

Vooruitlopend op de nieuwe themabijeenkomst wensen wij een aantal zaken te verduidelijken naar aanleiding van de bespreking op 14 februari jl. Mogelijk neemt dit al een aantal zorgen of onduidelijkheden weg.

Kaderstelling en uitvoering

Een van de discussiepunten tijdens de themabijeenkomst was het kaderstellende karakter van de voorliggende Datavisie en het feit dat deze visie geen antwoord geeft op de vraag *hoe* we bepaalde zaken organiseren. De reden van ons college om te kiezen voor de visie zoals deze voorligt, is ingegeven vanuit het idee dat uw Staten op deze wijze optimaal in staat worden gesteld om ons de kaders mee te geven waarlangs wij mogen handelen. Kaders in de vorm van leidende (ethische) principes en uitgangspunten waar wij aan moeten voldoen, zoals dat past bij uw kaderstellende en onze uitvoerende rol. De *uitvoering* hiervan is daarmee aan GS en in veel gevallen ook aan de directie van onze organisatie. Te meer omdat de ontwikkeling op het gebied van digitale transformatie zo snel gaat dat de uitvoering flexibel moet zijn en moet kunnen inspelen op (maatschappelijke en technologische) ontwikkelingen. Bovendien dagen we uw Staten met deze Datavisie uit om met ons het gesprek te blijven voeren over de toepassing van de kaders binnen inhoudelijke

Datum

21 februari 2020

Documentnummer

1029275/4658414

Aan

Provinciale Staten van
Noord-Brabant

Kopie aan

Griffie

Van

Christophe van der Maat
Martijn van Gruijthuijsen

Telefoon

(073) 681 20 54

Email

cvdmaat@brabant.nl

Bijlage(n)

-

beleidsterreinen. Dat past ook bij de zoektocht die de vormgeving en invulling van digitale transformatie is.

Overigens vinden wij het van belang te melden dat hetgeen wij met de Datavisie beogen te vervatten in één visie niet geheel nieuw is. Op veel punten die wij beschouwen als belangrijke randvoorwaarden hebben we onze zaken al goed op orde. Zo hanteren we sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) hiertoe landelijk vastgestelde richtlijnen waarbij gegevens immer eigendom blijven van het individu en controleren hier onze eigen organisatie ook op via een Functionaris Gegevensbescherming. En op het gebied van informatiebeveiliging hebben we grote stappen gezet. Zodanig zelfs, dat we sinds 14 januari als eerste organisatie in Nederland zijn gecertificeerd voor de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de ISO27001 normen. Op het vlak van informatiebeveiliging zijn we hiermee een voorbeeld voor andere overheidsorganisaties. Hier bouwen wij op voort met deze Datavisie.

Datum

21 februari 2020

Stuknummer

Met deze Datavisie geven we de Chief Information Officer het handvat om aan de hand van door u vastgestelde principes en uitgangspunten te toetsen waar verbetering mogelijk is én erop te sturen dat we op inhoudelijke beleidsterreinen uniforme waarden centraal stellen met betrekking tot datagebruik.

Publieke waarde, menselijke maat en omgang met data

Zoals aangegeven beschrijft de datavisie het kader waarmee we de digitale transformatie binnen onze provincie vorm en inhoud willen geven. Dit in de vorm van uitgangspunten en richtinggevende principes. Vanwege het kaderstellende karakter zijn thema's daarbinnen alleen op hoofdlijnen beschreven. Om tot uitvoering in de praktijk te komen wordt het kader uiteraard verder uitgewerkt, geconcretiseerd en van acties voorzien. In die uitwerking komen veel van de aspecten terug die door u in de themasessie zijn benoemd. Bij enkele daarvan willen we nu kort even stilstaan:

Publieke waarde

De datavisie heet 'waardengedreven digitaal transformeren'. Deze titel verwijst naar meerdere waarden die een rol spelen bij onze eigen transitie. Ten eerste publieke waarde(n). We stellen publieke waarde(n) in ons handelen centraal omdat we willen uitdrukken dat het niet zozeer gaat om digitalisering of dataficering maar vooral om de bijdrage die we met deze middelen kunnen leveren aan oplossingen voor de maatschappelijke vraagstukken waar we ons als provincie mee bezig houden. Op basis van technologie en data (en met name de transparantie in onderbouwing die dit oplevert) streven we naar vergroting van het vertrouwen van burgers en bedrijven in ons handelen, tot uiting komend in vergroting van draagvlak en draagkracht. Daarnaast versterkt het onze slagkracht en wendbaarheid, wat ook bijdraagt aan ons probleemoplossend vermogen. Samen voegt dit waarde toe die geen enkele andere organisatie kan toevoegen en dragen we echt bij aan het oplossen van concrete vraagstukken die spelen in de maatschappij. Met andere woorden: als we digitalisering en dataficering inzetten moet dit altijd ten goede komen aan 'de Brabander' omdat we proberen concrete problemen waar hij of zij mee zit, te helpen oplossen.

In het verloop van het (digitale) transformatieproces zelf moeten we telkens opnieuw keuzes maken in wat we wel en niet willen doen en hoe we dingen doen (bv. ten aanzien van algoritmes). 'Waardengedrevenheid' betekent hierbij dat we de waarden die wij zelf belangrijk vinden, leidend laten zijn bij het maken van deze keuzes. Denk aan (democratische) waarden als vrijheid, solidariteit, rechtvaardigheid, gelijkheid, effectiviteit en efficiency.

Datum

21 februari 2020

Stuknummer

De titel van de datavisie verwijst tenslotte ook nog naar ethische waarden die we omarmen en als uitgangspunten voor ons handelen nemen. Juist omdat we de menselijke maat zo belangrijk vinden en we niet naïef willen zijn in de toepassing van technologie en data. Te allen tijde moet worden voorkomen dat de 'systeemwereld' boven de 'leefwereld' komt te staan.

Menselijke maat

Dat brengt ons bij een ander door u terecht aangehaald aspect: de 'menselijke maat'. Dit is in het algemeen belangrijk bij data, maar in het bijzonder bij algoritmes en in het kader van privacy. Zoals duidelijk mag zijn uit het voorgaande hechten wij bijzonder veel waarde aan deze menselijke maat. Wij zien dit als de meest cruciale voorwaarde om eventuele oplossingen geaccepteerd te krijgen die we als provincie bedenken voor maatschappelijke vraagstukken. Alleen als we als publieke organisatie respect tonen voor het individu en diens levenssfeer en privacy en onder alle omstandigheden oog hebben voor de veiligheid en betrouwbaarheid van data, zijn we in staat om de eerder genoemde publieke waarde toe te voegen. We zijn dan ook blij met uw input op dit terrein. We zijn echter wel van mening dat we hierop met deze Datavisie een goed beeld en handelingsperspectief neerzetten.

Voor wat betreft algoritmes gaf u aan dat het programmeren en gebruiken van algoritmes mensenwerk is en blijft en dat we daarvan de risico's moeten onderkennen. Dit onderschrijven we geheel en onvoorwaardelijk. Niet alleen is het ontwikkelen van algoritmes mensenwerk waarbij allerlei subjectieve aannames en veronderstellingen een rol spelen, maar dit speelt ook bij het inleren hiervan met data. Niet voor niets onderkennen we in de visie expliciet dat compleet objectieve data niet bestaat en dat we altijd de specifieke context in ogenschouw mee moeten nemen. Wat ons betreft zit de kracht juist in transparantie, uitlegbaarheid en controle. Mede daarom stellen we als een van de eerste overheden dat wij algoritmes *alleen* inzetten als we compleet transparant kunnen zijn in de keuzes die worden voorgesteld binnen een algoritme en dus verantwoording kunnen afleggen ten aanzien van de keuzes die op basis hiervan worden gemaakt. Kunnen we dit niet uitleggen, dan gebruiken we geen algoritmes als dat consequenties heeft voor burgers en/of bedrijven. In deze stellingname gaan wij verder dan andere organisaties. De discussie over de controle op algoritmes speelt op dit moment bij vrijwel alle publieke organisaties. Verschillende ideeën worden hierbij naar voren gebracht, variërend van certificering of goedkeuring voor inzet vooraf tot en met het instellen van een externe 'waakhond' achteraf. We volgen deze ontwikkelingen uiteraard op de voet. Tot er zich een uniforme aanpak binnen de overheid aftekent, zullen we zelf onze verantwoordelijkheid nemen om te zorgen dat we ons streven om de menselijke maat centraal te blijven stellen ook ten aanzien van algoritmes waar kunnen maken.

Dit soort overwegingen is bepalend voor de keuze die we hebben gemaakt ten aanzien van de positionering van het CIO office. We zien dit als een onafhankelijk adviesorgaan van directie en GS conform de positie van de concerncontroller. Het gaat om het scherp houden van bestuur en organisatie op de in de visie opgenomen principes en uitgangspunten. Duidelijk moet zijn dat de instelling van een CIO office nadrukkelijk geen centralisatie betekent. Het is niet het CIO office dat met voorstellen komt om beleidstrajecten met data te ondersteunen. Het initiatief en de uitwerking blijft liggen waar deze horen, namelijk bij de inhoudelijke programma's zelf. Het CIO office is klein en moet klein blijven. Vanuit haar deskundigheid helpt ze de inhoudelijke programma's met kennis van data gedreven werken, jaagt dit aan, zorgt voor een verdere uitwerking en toepassing van de principes en uitgangspunten uit de datavisie en adviseert over de bewaking hiervan aan GS en de directie. Kortom, decentraal en kleinschalig werken waar mogelijk, centraal behandelen en opschalen waar nodig.

Datum

21 februari 2020

Stuknummer

Ook zorgt het CIO office over de programma's heen dat we samen leren en stappen zetten in de digitale transformatie die we doormaken. Kenmerkend voor een transformatie als deze is immers de onzekerheid waar we in de praktijk mee te maken hebben. Het opbouwen van lerend vermogen is iets dat daarbij belangrijk is. Wat werkt wel? Wat werkt niet? Hoe kunnen we data gedreven werken effectief en efficiënt toepassen? En, waar liggen eventuele grenzen?

Omgang met data

Als laatste punt willen we ingaan op een aantal door u genoemde aspecten die te maken hebben met de omgang met data. Door u zijn belangrijke aspecten hiervan genoemd, zoals het eigenaarschap van data, het belang van dataminimalisatie, het al dan niet kiezen voor open source en het voorkomen van function creep bij systemen. Dit zijn zonder meer belangrijke punten. Wel zijn ze van een andere orde dan de richtinggevende principes en uitgangspunten zoals opgenomen in de datavisie. Ze gaan immers niet over het *wat* maar vooral over *hoe* ten aanzien van het omgaan met data in de praktijk, en zijn daarom wat ons betreft onderdeel van de uitvoeringsagenda die onder de kaderstellende Datavisie ligt.

Toch willen we u met dit memo duidelijke maken dat we hier wel degelijk oog voor hebben. In de visie is aangegeven dat we de governance en sturing ten aanzien van de inzet van data gaan versterken. Dat doen we op vele manieren. Hierbij sluiten we aan bij ontwikkelingen binnen andere bestuurslagen en werken we samen aan uniforme afspraken en oplossingen. Onder andere gaat het om het versterken van het werken onder een architectuur¹, het zoveel mogelijk gebruiken van standaard-oplossingen en het aansluiten bij de bouwstenen om te komen tot één overheid. Ook versterken we het werken via een ICT-portfolioproses en versterken we de datagovernance. Bij dit laatste zoeken we aansluiting bij een model van het Rijk. Dit model (Kenniswiel Datagovernance) is ingericht op basis van internationale standaarden, raakt aan negen kritieke functies en heeft de potentie zich te ontwikkelen tot standaard. Om verantwoord en veilig met data om te gaan maken we gebruik van FACTA principes (Fairness, Accuracy, Confidentiality, Transparency en Accountability) als kader en letten we erop dat onze ethische waarden zich vertalen

¹ De data-architectuur geeft een overzicht van de aanwezige en benodigde gegevens in een organisatie.

in de manier waarop we omgaan met data. Dataminimalisatie is hiervan een uitvloeisel. Onderdeel van de data governance is ook dat we actief open data ontsluiten.

Bovenstaande is geen sluitend antwoord op al uw vragen. Digitalisering en het gebruik van data is een thema dat continu in beweging is, waarbij het onmogelijk is om nu het antwoord te geven op alle vragen. Een thema waarop we de afgelopen jaren al veel hebben gedaan, maar waarop de komende jaren nog meer ontwikkeling zal plaatsvinden. De voorliggende Datavisie biedt een kader om als provincie in te spelen op deze ontwikkeling. Echter, we stellen ook direct dat we werkende weg verder invulling willen geven aan de digitale transformatie. Binnen de organisatie op verschillende beleidsthema's, maar ook met uw Staten als volksvertegenwoordigers. Dit is ook de reden dat ons voorstel tijdens de themabijeenkomst van 14 februari – om het komend half jaar aan de hand van inhoudelijke beleidsvraagstukken enkele besprekingen te organiseren over concrete casuïstiek (bijvoorbeeld op het gebied van data en mobiliteit/smart mobility en dataeconomie of landbouw) – van kracht blijft. Gezien uw interesse om 'kort op de bal te zitten' zullen wij uw Staten jaarlijks over de voortgang van de implementatie van de Datavisie informeren in plaats van de reeds in het Statenvoorstel voorgestelde tweejaarlijkse rapportage. Naar gelang daar behoefte aan is, kunt u deze voortgangsrapportage agenderen om wederom met elkaar het gesprek te voeren.

Datum

21 februari 2020

Stuknummer

Zoals gezegd, kijken wij uit naar een goede bespreking tijdens de themabijeenkomst en in Provinciale Staten, maar vooral ook in het traject daarna om gezamenlijk uitvoering te geven aan onze ambities op het gebied van de effectieve inzet van data voor Brabant.

Met vriendelijke groet,

C.A. van der Maat en M.P.J.M. van Gruijthuijsen